

І. Б. Усенко

Павлов-Сільванський Микола Миколайович

ПАВЛОВ-СІЛЬВАНСЬКИЙ Микола Миколайович (псевд. і крипт.: Историк, Историк С., Н. Н. П.-С., Н. П. С., Н. С.; 13. 08. 1877, Санкт-Петербург — 1931) — правознавець, краєзнавець, бібліограф. Закінчив Єлизаветпільську класичну гімназію (1895, золота медаль), Московський університет (1900, диплом 1-го ступеня). Як колишній казенний стипендіат мав відпрацювати 6 р. на державній службі, тому від 1901 був співробітником Департаменту військової та морської звітності Державного контролю (Санкт-Петербург). Водночас від 1900 — помічник присяжного повіреного округу Санкт-Петербурзької судової палати. Також під керівництвом свого двоюрідного брата професора М. Павлова-Сільванського взяв участь у виданні «Биографического словаря Русского исторического общества» О. Половцева, викладав 1906—08 курс законознавства у гімназії С. Столбцова, читав лекції у різних громадських і благодійних організаціях. 1908 через хворобу легенів переїхав у Крим, став завідувачем контролю Севастопольського військового порту з одночасною відмовою від адвокатської діяльності, яку в тому році заборонили поєднувати з державною службою. 1909 обраний членом Комітету піклування про народну тверезість, при якому організував юридичну консультацію для надання допомоги незаможному населенню, головою Товариства сприяння вихованню і захисту дітей. 1914 повернувся на роботу в Департамент військової та морської звітності Державного контролю: від березня 1918 — завідувач Морського відділу. Водночас 1915—18 — товариш (заступник) голови юридичного відділу Петроградського обласного комітету союзу міст (нині Санкт-Петербург). Один із фундаторів «Вестника Государственного контроля» (вересень 1917). Після приходу до влади гетьмана *П. Скоропадського* у червні 1918 переїхав до Києва. У липні—серпні 1918 — начальник відділу Департаменту законодавчих справ Державного контролю Української Держави. Обраний членом ради товариства «Просвіта». Викладав бюджетне право у Київському вищому адміністративно-економічному інституті, був співробітником журналу «Державний контроль», в якому, зокрема, 1919 опубліковано його полеміку з *М. Скрипником* про принципи нового державного контролю. У грудні 1918 затверджений штатним керівником Комісії для виучування звичаєвого права України УАН (зі статусом дійсного члена Комісії від червня 1919). Безпосередньо керував роботою зі

складання програми для збирання матеріалів звичаєвого права (завершена й опублікована лише 1925 за редакцією [А. Кристера](#)). Влітку 1920 виїхав у відрядження до м. Лубни (нині Полтавської обл.). Деякий час вважали, що П.-С. у відпустці, але зрештою до праці в УАН він так і не повернувся. У жовтні 1920 запропонував створити у Лубнах філію Комісії для виучування звичаєвого права України УАН. Члени Комісії загалом підтримали цю ідею, але практично її не реалізовано. У Лубнах П.-С. став одним із фундаторів і головою Лубенської філії Українського наукового товариства при ВУАН, співорганізатором Комітету науки і культури на Лубнях, мріяв про заснування Лубенського університету. Викладав на агрономічних курсах, був членом Лубенського комітету АРА ([Американської адміністрації допомоги](#)). Наприкінці 1922 переїхав до Петрограда, де працював у Центральному бюро краєзнавства при РАН, у журналі «Краеведение», обласній інспекції транспорту. Під егідою бюро видав власну програму з вивчення правового побуту і правових звичаїв. Також, за деякими джерелами, був доцентом університету. Разом із багатьма іншими краєзнавцями став жертвою репресій: 17 червня 1930 заарештований, у позасудовому порядку рішенням Особливої наради при колегії ОГПУ від 20 травня 1931 відправлений на заслання на 3 р. у Північний край. Реабілітований 1989.

Основні праці

О праве женщин быть адвокатом // Русское богатство. 1905, май; О праве необходимой обороны против незаконных действий органов власти // Вест. права и нотариата. 1910, июль—авг.; Шантаж как уголовное преступление // Там само. 1911, авг.; О независимости и самостоятельности ревизора контрольного ведомства // Вест. Государственного контроля. 1917, авг.; Программа по изучению правового быта и правовых обычаев. Ленинград, 1927.

Рекомендована література

1. Правовий звичай як джерело українського права IX—XIX ст. К., 2006;
2. Усенко І. Б. Дискусійні питання організації контролю за державним апаратом в перші роки радянської влади в Україні // Конституційно-правове забезпечення та європ. стандарти контролю у сфері діяльності органів держ. влади і місц. самоврядування: Мат. наук.-практ. конф. Київ, 11 груд. 2018. К., 2018;
3. Ляшко С. М. Автобіографічні джерела Постійної комісії для складання Біографічного словника діячів України (1918—1933) Всеукраїнської академії наук. К., 2018.

Бібліографічний опис:

Павлов-Сільванський Микола Миколайович / І. Б. Усенко // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.]; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2024. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-881772>

2001-2024 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).